

Din marea familie a triburilor indo-europene, făcea parte și mulțimea de triburi ale slavilor. Înrușiți cu balții cu care formau comunitatea lingvistică balto-slavă, aparțineau corpusului satem. Specialiștii împărțiseră grupurile de limbi în două mari categorii după cum pronunțau numeralul sută: centum, după originea latină (centum - o sută) sau după cea slavă (sto). Sub sintagma de slavi vechi erau indicate în istoriografie triburile de slavi care locuiau în Europa Centrală și Răsăriteană în primele secole ale erei noastre. Istoricii nu au ajuns la o convingere fermă unde s-au format grupurile de vechi triburi slave, nici zonele pe care le-au ocupat inițial și în ce perioade au început și și-au intensificat expansiunea în noile teritorii. Istoricii și cronograful - majoritatea din Imperiul Bizantin - Iordanes (sec. VI), Teofilact Simocata (sec. VII), Procopius din Cesareea (sec. VI), Teofanes Confesor (sec. VIII), Mauricius (sec. VI), oferă informații importante despre migrațiile slavilor, dar în același timp confuze și contradictorii. Decelarea adevărului istoric și al realităților trecute, este destul de greu de realizat. Descoperirile arheologice completează destul de palid informațiile anterioare, însă cercetările ulterioare nu vor întârzia să prezinte un tablou mai complet al subiectului. Unii istorici îi consideră pe slavi de origine asiatică, alții de veche populație europeană. În izvoarele dintre secolele I-VI slavii sunt amintiți sub numele de venezi (veneti, venedi), anți și sclavini. O teorie susține că venezii erau alcătuiți din cele două uniuni tribale: anți și sclavini. Se pare că vechea patrie a slavilor se întindea pe un vast teritoriu cuprins între râurile Vistula și Nipru, iar în Sud până la Bug și Nistru. Sclavinii ar fi locuit, după alungarea spre Apus a unor triburi germanice, între râurile Elba (Laba) și Oder (Odra), iar anții între Nistru și Nipru. În decursul timpului slavii s-au amestecat cu triburile celților, goților germanici, sarmaților iranieni. În mileniul I, triburile slave vorbeau o limbă comună, slava veche, probabil scindată în dialecte sau graiuri din care au derivat limbile moderne polona, ceha, slovacă, slovena, sârba, croata, bulgara, rusa, bielorusa, ucraineană.

În Sud, slavii se învecinau cu triburile dacilor și ulterior ale populației daco-romane. Prin secolul al V-lea, după distrugerea stăpânirii hunilor, slavii au explodat spre Nord până la Marea Baltică, spre Vest până în Cehia, Moravia, Panonia, în Sud până în Peloponez și Marea Egee, în Est spre imensele stepe rusești. Cauzele migrației au fost numeroase: în primul rând demografice (creșterea populației), geografice (ocuparea unor teritorii părăsite de alte seminții), politice (agresiunea exercitată de alte popoare care le ocupau teritoriul), economice (noi teritorii bogate în ape și pășuni pentru propriile cirezi și turme), omeneste (lipsurile, lăcomia, convingerea că mai ușor este jaful decât munca, ura ancestrală a nomadului față de sedentar) etc. În secolul al X-lea erau amintite vreo 25 de seminții slave, atât pe teritoriul european cât și cel asiatic. Printre acestea exceptând marile grupuri și uniuni tribale ale veneților, anților și sclavinilor - putem enumera: dulebii care prin secolele al VI-lea și al VII-lea s-au desprins din conglomeratul slav și au poposit în Balcani. Au traversat Munții Carpați și s-au așezat pe malul drept al Niprului în Volânia, în așa zisa Rusia Mică (Ucraina). Prin secolele al IX-lea și al X-lea s-au separat în triburile desemnate în Cronica sub denumirile de volânieini, poliani, drevliani (pe râul Pripet), dragovici (pe râul Berezina), severieni. Cronica este renumitul document Cronica vremurilor trecute (Povesti vremennâh leti) atribuită călugărului Nestor de la Mănăstirea Grotelor de lângă Kiev. Între secolele al X-lea și al XII-lea

volânienii și dragovicii au ocupat teritorii baltice (ținuturile râurilor Niemen - pe care l-a trecut Napoleon cu uriașa armată de 600.000 de oșteni la 24 iunie 1812 când a invadat Rusia lui Aleksandr I - și Pripet), formând nucleul viitorului stat Bielorusia. Zona dintre Dunărea de Jos și Donețul de Nord era stăpânit de anții amintiți, care s-au separat în triburile croaților (care au migrat ulterior din Marea Croație în Moravia și pe Elba), ulicilor și tivertilor. În teritoriul fluviilor Nipru, Dvina și Volga locuia tribul krivicilor. În secolul al IX-lea pe fluviul Oka sălășluia tribul viaticilor, sosiți de pe fluviul Vistula. Radimășii, strămoșii bielorușilor erau situați într-o zonă geografică nedefinită precis. Se presupune că erau așezați în regiunea râului Soj. Slavii ilmeneni locuiau pe țărmurile râurilor Ilmen și Volhov. Descrierea înfățișării slavilor la scriitorii bizantini, este în general aproape identică. "Toți sunt înalți și foarte voinici. Culoarea pielii nu este prea albă, aceea a părului nu este prea blondă și nici nu bate cu totul în negru, ci sunt toți roșcovani". Cu ochii albaștri sau cenușii, cu părul mai mult bălan, semănau cu germanii. Procopius din Cesareea în Despre războaie descrie pe slavi: "Locuiesc în colibe jalnice, răzlețiți, se mută dintr-un loc în altul... Unii n-au nici cămașă, nici manta. Amândouă neamurile (anții și sclavinii) au o singură limbă cu totul barbară... Duc o viață neîngrijită și sunt mereu plini de murdărie. Numele sclavinilor și anților era unul singur la început. Și unii și alții se numeau altădată <<spori>>, pentru faptul că locuiesc sporadic, în corturi împrăștiate... Au și mult pământ căci cea mai mare parte a țărmului de dincolo al Istrului (Nordul Dunării) este locuită de dânșii (VII, 14, 24-30)... O armată de sclavini trecu fluviul Istru (în anul 548) și săvârși lucruri îngrozitoare în întreaga Ilyrie, omorând și luând în sclavie pe toți tinerii ce le cădeau în mână și prădând avuțiile... Fură în stare să distrugă, fără nici o împotrivire, o mulțime de cetăți puternice... Cutreierară în lung și-n lat. Oștenii provinciei Ilyria îi urmăreau cu 15.000 de oameni, dar nu îndrăzneau să se apropie (VII, 29, 1). Ei uciseră îndată pe toți bărbații în număr de 15.000 și prădară tot avutul lor, iar pe femei și copii îi luară sclavi. Până atunci ei nu cruțară nicio vârstă... pe pământul romanilor ucideau pe toți tinerii, astfel că tot teritoriul Ilyriei și al Traciei era aproape în întregime acoperit de cadavrele celor neîngropați (VII, 38, 17-19)". Ioan din Efes în Istoria Bisericească, VI, 25 relatează: "Slavii trăiesc liniștiți în provinciile romane, fără grijă și fără teamă, ținându-se de jafuri, ucigând și incendiind. Au devenit bogați, au câștigat aur și argint, posedând herghelii de cai și arme". Iorga scria în Istoria poporului românesc (1985, pg. 66): "În țările scito-sarmatice de peste Dunăre se crea un vacuum și relativ domolii și blajinii slavi fură atrași într-însul". Caracterizarea suprinzătoare a slavilor de către marele istoric al neamului, poate influențată de cuvintele lui Procopius din Cesareea care afirma că slavii "nu-s răutăcioși, nici vicleni, iar simplitatea lor e ca a hunilor". O armată de 3.000 de sclavini a trecut din Nordul Dunării, de pe teritoriul vechilor daci, în Imperiul Bizantin de dincolo de Istru în anul 550. Fără împotrivire au început să jefuiască Tracia și Ilyria. Pentru eficacitate s-au împărțit în două cete, una de 1.800 de slavi, cealaltă restul. Scindate, cele două grupări au fost atacate separat de armatele bizantine, care au fost înfrânte. Ceata mai slabă a sclavinilor, s-a încăierat cu cavaleria bizantină condusă de un ofițer al împăratului Justinian (527-565) numit Asbadus. Trupa bizantină a fost măcelărită, iar comandantul său a fost aruncat în foc după ce i s-au tăiat curelele de pe spinare, de sclavinii nerăutăcioși. După aceste fapte de vitejie cele două cete slave, au jefuit copios Tracia și Ilyria cucerind o mulțime de cetăți. Ca formă de înmormântare slavii foloseau incinerarea întrucât adorau divinitățile celeste, ale fulgerului, soarelui, surse de lumină și căldură, iar focul era un element purificator. Marea necropolă a slavilor de la Sărata Monteoru, județul Buzău, cca. 1.500-1.600 de morminte, prezintă patru forme de înmormântare a resturilor incinerate, unele în urne lucrate la roata olarului. Pe teritoriul României, slavii au pătruns din două direcții. Din Estul Carpaților, coborâți din Nord prin Moldova și Muntenia și prin Vest pe valea Tisei. Infiltrările temporare la mijlocul secolului al VI-lea, aveau caracter de jaf și pradă. Cu timpul s-au înmulțit și expedițiile războinice spre Sud și numărul participanților. Găsind pășuni pentru vitele lor și râuri care favorizau o viață sedentară, s-au localizat în anumite zone, la început cu forța, apoi cu acceptul populației băștinașe a daco-romanilor, net superioare din punct de vedere al civilizației. Noii veniți erau în stadiul unei democrații militare. Societatea avea la bază mare familie (zadruga). Mai multe formau un trib care stăpânea un teritoriu bine delimitat numit jupa. Pământul era lucrat în devălmășie. Șefii

de triburi, jupanii, și-au creat cete militare pentru apărare și incursiuni de pradă numite drujine. Cu ajutorul lor au reușit să obțină pământurile cele mai mănoase ale obștii și au devenit cnejii, sprijiniți de marii aristocrați funciari numiți boliari (boieri). Cnejii au devenit conducătorii cnezatelor care stăpâneau teritoriul unui trib sau al mai multora. Cu ajutorul drujinelor și-au mărit posesiunile, au ocupat teritoriile altor cnezate pe care le-au unit și au devenit voievozi (voina - război) conducători militari. Conviețuirea și chiar colaborarea populației daco-romane cu noii veniți, începută prin violență, cu timpul s-a temperat și s-a format o simbioză.

Mari savanți români (slavistul și istoricul Ion Bogdan, romanistul Ovid Densusianu) erau convinși că etnogeneza Poporului Român s-a desăvârșit după conviețuirea cu slavii. Peste stratul autohton ale geto-dacilor și cel invadator al romanilor, care au format noua populație daco-romană, al treilea element component al constituirii Neamului Românesc, este cel slav. În 1942, în plin război mondial, când România aliată cu Germania lupta împotriva statului sovietic, a fost făcut un calcul, al cărui rezultat confirma că 16,5% din lexicul românesc este de origine slavă. Și concluzia era prezentată în momentul când propaganda germană preciza că Die Slaven sunt sklaven (Slavii sunt sclavi) și Der Slave ist unter Mensch (Slavul este sub om). Termeni slavi în toponimie: Bistrița (râul repede), Dâmbovița (râul stejarilor), Ialomița (Ialovnița - râul pământului pustiu), Crasna (cel frumos), Putna (al bunului), Târnavă (al spinilor), Milcov, Neajlov, Craiova (al craiului), Râmnic (cu pește - râba), Târgoviște (al târgului), Slatina (al apei sărate), Zlatna (al aurului zoloto). La toponimice terminate în ov și ova: Roznov, Snagov, Brașov, Râșnov, Prahova, Rahova, Orșova. Onomastică: Radu (cel vesel, radosti-bucurie), Dan (cel dăruit), Vlad (cel puternic, cârmuitor), Pârvu (primul - pervâi), Dobre (dobrâi-bun). Cu terminația în mir (lume, pace): Dobromir, Dragomir, Tihomir sau slav: Vladislav, Dragoslav, Boguslav, Miroslav și multe alte substantive comune referitoare la cereale (ovăz), animale domestice, însușiri caracteristice omului, organizarea de stat și militară, arme, unelte etc. Termenii religiei creștine, cultului și organizării bisericești, au ajuns din Bizanț, centrul confesiunii ortodoxe, prin două filiere slave ale unor state mai vechi, prin cea bulgară și cea sârbă. Utrenie (utrenie-dimineată), vecernie (vecer-seara), a blagoslovi, vlădică, stareț (starâi-bătrân), rai, iad, sfânt (sveti), maslu. Cea mai remarcabilă realizare a inteligenței slave este crearea alfabetelor glagolitic și chirilic. În 862 principele Marii Moravii, Rostislav (845-870) a cerut împăratului bizantin Mihail al III-lea (842-867) și patriarhului Fotie misionari greci pentru a predica moravilor în limba maternă, creștinismul ortodox al Bizanțului. Au fost trimiși frații Metodiu (817 - 6 aprilie 885) și Constantin/ Chiril (821 - 14 februarie 869) care au stat în Moravia Mare (orașul Velehrad - Orașul cel Mare) între anii 863-867. Înainte de a pleca la moravi a căror limbă o cunoșteau, au format alfabetul slav glagolitic derivat din scrierea de mână a alfabetului grec (glagolitic provine din mai mulți termeni: glagolița-scrierea de mână a alfabetului grec, alfabet; glagolal-el spunea, expresie des folosită în textul paleoslav al Evangheliei; glagol-sunet, cuvânt). Au fost folosite literele grecești, iar pentru sunetele slave care nu existau în grecește s-au folosit semne/ litere din alfabetul ebraic-samaritean. Folosit în Croația a fost numit glagolitic-unghiular. Avea patruzeci de semne. A fost folosit vreo două secole de bulgari și moravi, apoi de croați și ruși. Azi se mai folosește pe coasta dalmată, numai pentru texte religioase. Alfabetul chirilic, nu a fost creat de Constantin/ Chiril poreclit Filosoful, ci de unul din discipolii săi, cu toate că poartă numele apostolului moravilor. Avea 43 de caractere dintre care 24 grecești, restul glagolitice.

În timpul lui Petru cel Mare, țarul Rusiei (1696-1725), a fost revizuit și redus la 34 de caractere. A fost adoptat de ruși, sârbi, bulgari și Români (până în timpul lui Cuza, apoi s-a folosit alfabetul cu litere latine). Prin secolele al IX-lea și al X-lea din grupul mare al slavilor s-au individualizat trei mari grupuri de țări: Slavii de Apus, Slavii de Răsărit și Slavii de Sud. Slavii de Sud s-au diferențiat în câteva state: Bulgaria, Slovenia, Croația, Serbia, Macedonia. Slavii de Apus: Statul lui Samo, Moravia Mare și Cehia și Polonia. Slavii de răsărit: Rusia. Despre Bulgaria articol detaliat în cadrul popoarelor migratoare. Slovenia. (Carantania) Carintia cneazului Valuk a fost ocupată de principatul lui Samo, păstrându-și autonomia. Cneazul Borut devine vasalul bavarezului Odilo la mijlocul

secolului al VIII-lea. Carintia devine posesiune carolingiană - sfârșitul secolului al VIII-lea. Croația. Cneazul Trpimir ocupă teritorii bulgare (mijlocul secolului al IX-lea). Cneazul Zdeslav asasinat urmează Branimir. Începutul secolului al X-lea Croația devine regat sub Tomislav. Serbia. Începutul secolului al X-lea - teritorii sârbești ocupate de bulgari. Mijlocul secolului al X-lea Serbia independentă. 1018 după distrugerea statului bulgar, Serbia ocupată de bizantini. 1077 Mihail devine rege. Macedonia. 886 ucenicii lui Metodi (Clement, Naum și Constantin) predică în Macedonia. Secolul al X-lea apariția sectei bogomililor (Bogomil-iubitor de Dumnezeu; Bogomilii - Doamne miluiește) și țara intră în componența Imperiului Bizantin. 1040 și 1072 răscoale contra bizantinilor. Slavii de Apus Statul lui Samo. 623 răscoala slavilor împotriva avarilor conduși de negustorul franc Samo. Întemeierea statului slav al lui Samo. 631 - Victoria împotriva francilor lui Dagobert la Wogastisburg. 658 moare Samo, statul său a dispărut. Moravia Mare și Cehia. Mijlocul secolului al IX-lea, primul cneaz Mojinius I. Urmașul său cneazul Rastislav ocupă Panonia. 863 - Chiril și Metodi în Moravia, creează liturghia slavă. 871 - răscoala împotriva stăpânirii germane, facilitează domnia lui Borivoj primul cneaz al Boemiei. Urmează cneazul Svatopluk. 906 - maghiarii distrug statul morav. 905-921 - Vratislav I din dinastia Premysl în Boemia. Urmează domnia lui Veceslav (Vaclav 921-935) ucis de fratele său Boleslav I (935-967) care cucerește Silezia, Moravia, Slovacia, Cracovia (din Polonia). 1085 cneazul Vratislav II primește titlul de rege de la împăratul german ca ajutor pentru lupta cu papalitatea. Polonia. Secolele al IX-lea și al X-lea cnezate (Gnezno - Poznan, Ziemowit, Leszek). 960-992 Mieszko I din dinastia Piaștilor, convertit la creștinism de preoți din Cehia în 966, recunoaște suzeranitatea markgrafului de Brandenburg. 999 - Boleslav cel Viteaz cucerește Pomerania, Silezia și Moravia, apoi (1002-1003) pământurile slavilor luzaciani și milicieni, se proclamă duce al Boemiei. Urmează până în 1018 războaie cu germanii. În 1025 Boleslav se proclamă rege al Poloniei. În 1038 s-a format statul Mazovia. În 1076 Boleslav II (1058-1079) s-a proclamat rege al Poloniei. Slavii de Răsărit Rusia. 882 - Oleg cneazul Novgorodului cucerește Kievul care devine capitala statului rus. În 883 începe supunerea triburilor slave: drevleanii, severianii, radimicii. 907-911 - atacurile rușilor asupra Bizanțului. Cneazul Igor (912-945) atacă Bizanțul, după care se încheie tratat. În 945 Igor este ucis în răscoala drevleanilor. Cneaghina Olga (945-957) vizitează Constantinopolul și se creștinează. 965 - Sviatoslav, cneazul Kievului distruge haganatul hazarilor, supune pe viatici și luptă cu bulgarii. Este ucis în 977 de pecenegi. În timpul lui Vladimir (980-1015) statul kievean ajunge la maxima sa dezvoltare. Căsătoria lui Vladimir cu sora împăratului bizantin Vasile II Bulgaroconul (omorătorul de bulgari 976-1025) și adoptarea creștinismului de ruși în 988/ 989. 1043 - ultimul atac al rușilor împotriva Bizanțului/ Constantinopolului. 1068 - prima mare invazie cumană pe teritoriul rusesc.

Viorel Gh. Speteanu